

אי לאו ההוא יומא כמה יוסף איכא בשוקא

**רב יוסף ביומא דעצרתא אמר: עבדי לי עגלא תילתא! אמר: אי לאו האי יומא
דקא גרים כמה יוסף איכא בשוקא**

(פסחים סח, ב)

רב יוסף היה מצוה לאנשי ביתו בחג השבועות להכין לו סעודה, כאשר העיקר
יהיה בשר עגל משובח, שלישי לבטן, שהוא המובחר ביותר. את הסיבה לשמחה
זו הוא נימק באומרו 'כי אלמלי אותו היום בו ניתנה לנו התורה, ועל ידי שלמדתי
תורה ממילא נתרוממתי, הרי מצויים אנשים הרבה בשוק ששם יוסף ומה היה
ההבדל ביני לבינם?'

ודברי הגמ' צריכים ביאור:

א. בגמ' (סוטה מט, א) מבואר שרב יוסף היה גדול הדור בענווה. דאיתא שם
משמת רבי בטלה ענווה. ורב יוסף אמר שלא בטלה כיון שעדיין אני נמצא.
ותמוה, מה פשר ההתפארות בעצמו שזכה להיות **מה שזכה?**

ב. מדוע כדי להגדיר את מעלתו צריך הוא לשקול את עצמו כלפי אחרים, די
בזה שיודיע מפני מה זכה להגיע למקום בו הוא אוזח עכשיו, שהרי לא שמענו
שמעלתו של אדם נמדדת ונאמדת לפי מה שהוא שווה ביחס לאחרים. הכל
מוערך לפי מה שהוא עצמו יכול להגיע לפי כוחותיו ומה שגדול הוא מאחרים
לא מוסיף איזה מדרגה לו עצמו?

ג. וביותר יפלא, כלום זה **עיקר השבח** שמחמתו יש לערוך סעודה עם עגל משולש
ביום מתן תורה, הרי עיקר השבח לכאורה צריך להיעשות על לימוד התורה –
כדכתיב "אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי". **שכן הכח
המעמיד** של הבריאה זה תורה, ות"ח נקראים 'בנאים' כמו שדרשו 'אל תקרי בניך
אלא בוניך' (ברכות סד, א).

ברם מדוע נקרא ת"ח - **בנאים?**

בני התורה - בונים עולמות במעשיהם

וביאר הגאון רבי חיים מוואלוז'ין זצ"ל:

כביכול ברא הוא יתברך את האדם והשליטו על ריבי רבוון כוחות ועולמות אין מספר. ומסרם בידו שיהא הוא המדבר והמנהיג אותם עפ"י כל פרטי תנועות מעשיו ודבוריו ומחשבותיו וכל סדרי הנהגותיו, הן לטוב או להיפך ח"ו, כי במעשיו ודיבוריו ומחשבותיו הטובים הוא מקיים ונותן כח בכמה כוחות ועולמות עליונים הקדושים ומוסיף בהם קדושה ואור כמ"ש (ישעיה נ"א) ואשים דברי בפיך גו' לנטוע שמים וליסוד ארץ. וכמאמרם ז"ל אל תקרי בניך אלא בוניך, כי המה המסדרים עולמות העליונים כבונה המסדר בנינו ונותנים בהם רוב כח, ובהיפוך ח"ו ע"י מעשיו או דבוריו ומחשבותיו אשר לא טובים, הוא מהרס ר"ל כמה כוחות ועולמות עליונים הקדושים לאין ערך ושיעור.

(נפש החיים שער א פ"ג)

זהו הטעם בעטיו הוגדרו תלמידי חכמים 'בנאים', שהרי הם אלו המחזיקים בתורתם את כל העולם הגשמי, ואין לך בנאים גדולים מהם.

וממילא, נחזור למה שהקשינו, היה לו לרב יוסף להשתבח שבתורתו מעמיד ובונה את העולם ולא על הגדולה בדרגתו העצמית לה זכה?

מי גרם – היום או התורה?

ד. עוד יש לתמוה, מדוע אמר 'אי לאו ההוא יומא'? וכי היום גרם לכך? הרי נתינת התורה וקבלתה היא הגורם לזה, ומפני מה הזכיר דוקא את היום כעילה לשמחה ולסעודה?

השאלה מתעצמת לכשנראה את מה שפירש רש"י שם:

אי לאו ההוא יומא - "שלמדתי תורה ונתרוממתי" – היה לו לומר 'אי לאו ההוא אורייתא דתנינא' (אלמלי התורה שלמדתי). לתלות בעיקר ולא בטפל.

ה. עוד יש להעיר מהו שנקט "דקא גרים", באיזה גרמא עסקינן? הרי אם כל הענין הוא לימוד התורה אשר ניתנה לנו באותו יום גדול – יום מתן תורתנו היה לו לומר אי לאו "ההוא יומא" ותו לא, ומהו שהוסיף "ההוא יומא – דקא גרים"...

ו. עוד יש להבין מה בא רב יוסף לחדש לנו באמירתו זאת? מה דמות יערוך בין אדם הלומד תורה לעם הארץ מן השוק, האומנם לא ידענו זאת עד שבא רב יוסף והודיענו בעורכו את הסעודה?

והבדילנו – לשנן שוב ושוב!

ובביאור דברי הגמ' שם נראה לומר – דהנה במהלך התפילה אנו מזכירים את הפסוקים (כמה פעמים ביום) "אשר בחר בנו מכל העמים" "ובנו בחרת מכל עם ולשון". "אתה בחרתנו מכל העמים" "ברוך אלוקינו... והבדילנו מן התועים". והשאלה המתבקשת מדוע יש הדבר חוזר ונשנה בתדירות כזו שצריך שוב ושוב להדגיש את ההבדלה שיש בינינו למן העמים?

לימדה אותנו תורה, ולימדונו חז"ל במה שתיקנו לנו פסוקים אלו לאומרם מדי יום כמה פעמים, שיהודי צריך לדעת ולהכיר שיש הבדל גדול בינו - בתור יהודי - לבין אומות העולם. הגם שלכאורה זהו דבר פשוט ומובן מאליו מ"מ צריך בכל פעם לדעת זאת, ולהפנים זאת, לא רק "וידעת היום" אלא גם "והשבות אל לבבך".

זכור – אל תשכח!

והסיבה – כיון שירדה תורה לתוך פנימיות נפש האדם – ידעה על טבעו להיות מושפע מבני האדם שנמצאים בסביבתו. יש חשש גדול שמא יחקה אותם בהנהגותיהם, בנימוסיהם, בחוקותיהם, ומעשים שבכל יום, לצערנו, שכן הוא... שהרי הרבה מחוקותיהם, לדאבוננו, נכנסו וחלחלו – ואף מעבר לכך - אלינו... ואף כאן בארץ הקודש. ועל כן ראו חכמים לתקן לנו בנוסח התפילה שיאמר אדם באופן קבוע פסוקים אשר מבטאים את גודל החובה שיש לכל יהודי לזכור ולא לשכוח את זה שהוא יהודי ואל לו להידבק ולהיות מושפע מהם... ומדעותיהם... הרבה פעמים בתת המודע האדם יודע את צדקת דרכו אשר גדל עליה, הוא מבין כי המושגים שאותם ינק בקטנותו, שספג בבית הוריו, הם האמת לאמיתה,

אבל...כדי לא להיות שונה מאחרים שנמצאים בסביבתו, הוא בוחר בדרך אחרת, זהו כוחה של הסביבה. ועל כן הזהירנו תורה.

מול הסביבה - ויגבה לבו בדרכי ה'

אולם, יש כאן רובד נוסף, לא רק בינו לבין העמים צריך אדם לעשות חיץ, אלא אף בינו לבין שאר אחיו התועים אשר לא זכו לטעום טעם חיים אמיתיים, חיי תורה, לא חיץ של התנשאות וגאווה ח"ו, לא חיץ המתבטא בפירוד לבבות ח"ו, אלא חיץ אשר יסודו בנוי על התרוממות ותחושת שייכות גדולה וגבוהה יותר לבורא ולתורתו.

אף שישהה אדם בחברת אנשים שלא זכו להתבונן על ענייני העולם כמוהו, יתן דעתו לבל יקריב את השקפותיו, דעותיו, שאיפות חייו וחיי תורתו בשביל חשבונות שוני והיבדלות מהזולת... אלא אדרבא הבדלנות כאן מבורכת – אני כאן והם... שם!

כחומה בצורה - נגד החברה

נדבר נוסף בבנין האדם מונח כאן, גם כאשר העפיל והצליח להקים חומה בינו לבין מנהגיהם הנפסדים של אומות העולם, גם כאשר הוא התקין וגדר גדר בינו לבין התועים מבני עמנו, צריך לדעת כי גם בתוך עולמם של בני התורה יש לעשות את ההפרדה. עליו להבחין בין אותם הנקראים בני תורה שאפשר שהם יודעי ספר, לומדים לעיתים, אבל אינם 'בני ישיבה', אינם חובשים את ספסלי בית המדרש ועסוקים ראשם ורובם בהויות דאביי ורבא... עליו לדעת שאם לא יעשה הבחנה זו, הוא עלול להימשך ולהיגרר ואף לשאוף להיות כמותם, הגבול הוא דק, אך אל לו לשכוח שמיתרי הנפש עדינים מאוד, הם רגישים לכל נדנוד, ופגימה קלה באיזה מיתר משנה את המנגינה, ולפעמים באופן שלא ניתן להכיר כבר את הצליל המקורי...

לכן על האדם לא להתבייש ולעשות את החיץ בצורה נכבדת... בלא להתבייש מהזולת שסביבו.

אני זה לא הוא!!!

אך יש כאן עוד שלב נוסף – אם נעמיק פנימה נמצא כי גם בתוך עולמם של בני תורה אמיתיים, בני הישיבות, ייתכן מצב בו יהיו שני בחורים ספונים בתוך בית-מדרש, משקיעים עצמם באהלה של תורה, שניהם לומדים, שניהם למדנים, שניהם אף בעלי כשרונות, ובכל זאת על האחד לדעת ולהפנים. **אני זה לא הוא.** ומדוע?

האחד 'לומד' והאחד 'גם' לומד. האחד - מוכן למסור את תמצית דמו וחלבו על הבנת הסוגיא, על השגת דברי התוס' ובירור כוונת הרשב"א, ואילו השני מוכן להתאמץ אך לא עד כלות הכוחות, לא במסירות נפש של ממש.

ברגע שלא יעשה המתמסר חילוק ויאמר לעצמו 'אני כאן והוא שם' – הוא עלול למצוא את עצמו ברבות הימים נצרך להתחשב בדעותיו ורצונותיו של חברו ויהפך להיות מושפע... ממילא, השלב הבא יהיה בלתי נמנע, הוא ירד במדרגתו ושאיפותיו, ולא יגיע למיצוי כוחותיו באמת.

אין מדובר כאן בבדלנות הנובעת מגאווה והתנשאות, אין כאן יהירות והשתחצנות, אין הכוונה ליצור פירוד לבבות ח"ו, אלא התבדלות שתתן לי את האפשרות להוציא ולהפיק ממני את כל מה שגלום בי, מהכח אל הפועל, בלי הפרעות או מחשבות הטורדות באותה הסתכלות על הזולת.

על ידי מסירות נפש זוכים לנס

במעמד הר סיני נתעלו עם ישראל לדרגה גבוהה והגיעו למעלה בה יכלו לקבל נבואה, להשיג רוח הקודש.

וכבר הקשה הרשב"א בתשובה – מה שייך לקבל דרגה של נביאות הרי ודאי לא היו שם ישראל בשיא השלמות בתורה, יראת שמים ומידות.

והוא מתרץ - היה זה בגדר **נס**.

ומה שייך נס?

כיון שהיה כאן מסירות נפש על תורה כאשר בקעה ההכרזה "נעשה ונשמע" - זכו ונעשה להם נס שלא כדרך הטבע ואם בשביל להיות באותו מעמד צריכים הם לקבל נביאות הם יקבלו זאת.

למדנו יסוד... כאשר האדם משקיע בכל מאודו, מקבל אף מעבר למה שהשקיע ולמה שחשב שיכול להגיע...

יגעת ומצאת – תאמין!!!

וכמאמרם ז"ל (מגילה ו, ב) "יגעת ומצאת תאמין".

והקשה החת"ס, הרי **יגעת** - פירושו עמל וטורח. **מצאת** – זו מציאה שבאה באקראי, וזה לכאורה תרתי דסתרי. ומתרץ, שכשאדם עמל ביותר הוא מקבל הרבה ובגדר מציאה, והראיה לזה שהוא מוצא, כיון שמקבל הרבה יותר ממה שהשקיע וזה הראיה הגדולה שהעמל הצמיח לו בדרך נס יותר ממה שהשקיע בבחינת מציאה.

אם כן מה נקרא "יגעתי"?

יגיעה היינו התמדה בתורה לפי כוחו של כל אחד ואחד, וניצול הזמן בשלמות ובלי בטלה, ודבר זה הוא נגד הטבע מפני שיש יצר הרע שמפריע, והאדם בטבעו רוצה לנוח ולטייל ולדבר דברים בטלים, וקשה מאד להתגבר כנגד הטבע, ומי שמצליח להתגבר על כל הדברים האלו מתוך שלוות הנפש, ולהיות דבוק בתורה עם כל ריכוז המחשבה בדברי תורה, לא מתוך מתח אלא מפני שהתורה מעניינת ומושכת אותו, זה נקרא **יגיעה בתורה!!!**

ולכן נקטו חז"ל - יגעתי ומצאתי תאמין, ולא אמרו יגעתי 'וקיבלתי' אלא יגעתי 'ומצאתי', היינו כמו מציאה שבאה בהיסח הדעת ואינה בדרך הטבע, כך גם מי שיגע בתורה זוכה להצלחה למעלה מדרך הטבע, יותר מהכישרונות ויותר מהטבע שלו, ובזכות היגיעה זוכה למצוא הצלחה בתורה יותר ממה שחשב ותיאר לעצמו. וזו הסיבה בגללה במעמד הר סיני קיבלו נבואה – מחמת המסירות נפש.

ענוה שאינה במקומה

ומעתה נבין כי זה מה שבא רב יוסף ללמדנו בהכריזו 'אי לאו ההוא יומא דקא גרים כמה יוסף איכא בשוקא', אם הייתי עושה חשבון לאותם הסובבים אותי הייתי מוצא את עצמי כאחד מהם, ואף שגם הם בני תורה בכל זאת הייתי חייב לומר לעצמי כי אני שונה מהם במהותי, אני אבדל מהם, לי יש את כוחות הנפש שלי מה שהבורא ייעד לי... ולפי כוחותיי אני צריך וחייב לפעול בעבודת ה', בכוחות ולפי היכולות שניתנו לי.

על אף **הענוה** – יש נושאים בעבודת ה' שצריך להניח את הענוה בצד ולדעת כי דרכי העבודה שלי שונים – וכדי לא לאבדם מכח דעותיו ורצונותיו של הזולת העלולים להשפיע עלי **אבדל** מהם – כשכל המטרה לצורך עבודת ה'.

יום מתן תורה – יום של מסירות נפש

ומהיכן למד זאת רב יוסף – מ"ההוא יומא" מיום מתן תורה אשר בו קיבלו עם ישראל נבואה על אף שלא היו ראויים לכך... כיון שמסרו נפש עליה אם אדם מוסר את עצמו באמת מקבל הרבה יותר ממה להשקיע... וזוכה להתעלות... וכשלא נותן לסביבה להשפיע עליו זוכה למצות את מה שהוא את **האני** שבו.

לזה זכה רב יוסף!

להיות רב יוסף!

להיות מה שהוא!

ולגלות את **האני** שבו!

התבוננות במעלת היום גורמת למעלת האדם

כי אילולי ההוא יומא, אילולי הלימוד הגדול הזה של לדעת מה שאני באמת מסוגל ולדעת שאני שונה מהם... הם אולי יודעי תורה אבל עדיין הם יוסף מן השוק. לא הייתי מגיע למה שהגעתי והייתי כאחד ה'יוסף' מן השוק, כאחד ה'יוסף' אשר לא זכו להוציא את כל הפנימיות שבהם מן הכח אל הפועל – להיות כאנשי השוק – אשר הולכים בזרם הכללי בלא להעמיק בכוחות נפשם הפנימיים באמת למה מסוגלים הם להגיע בעבודת ה'.

ולכן קאמר **דקא גרים!** היום גרם להתבוננות! היום אשר בו זכו לקבל נביאות על אף היותם בדרגות נמוכות יותר **גרם** לי להבין שאפשר לקבל הרבה יותר ממה שמשקיעים – בתורה, וכל זה מכח מסירות נפש להשקיע עד הסוף אותו נעשה ונשמע גרם להגיע למדרגה הגבוהה של נביאות...

ובאמת זה כוונת רש"י בדבריו "שלמדתי תורה" - למדתי אמנם תורה אבל לא רק זה אלא - "**ונתרוממתי**" - זכיתי לטפס ולהגיע למקום שאינני יודע כיצד הגעתי אליו... אבל דבר אחד למדתי שיש עמל – מקבלים **ומוצאים** הרבה מעבר ממה שמצפים...

ה'אני' המקורי – בלי חיקויים!

וזוהו '**ההוא יומא**' – שהרי ממנו למדתי שהנה זכו לנביאות רק בגלל המסירות נפש אע"פ שבדרך הטבע לא מובן איך זכו להגיע למקום הזה...

על זה צריך לעשות סעודה מיוחדת, אומר רב יוסף.

שזכיתי להיות ה'אני' שבי!

לא לחיות את הזולת!

לחיות את עצמי!

כי בתורה ובדרגות רוחניות אסור להיגרר אחר דעות אחרים שהרי בכך אפשר להפסיד את עצם מהותי כאן בעוה"ז.

את – **עצמי** - בעצם!

וזאת לדעת שלכל אחד יש כוחות עצומים מאוד ואף לא לומר אינני מסוגל...

כל אחד יכול

היה היה בישראל, אחד מגדולי הגדולים, ראש לכל בני הגולה –

הגאון רבי יצחק אלחנן ספקטור זצ"ל.

ר' יצחק אלחנן ישב בקובנא, ומשם הנהיג את כל כלל ישראל שקבלו עליהם את פסקיו, ונתכנסו תחת כנפי מנהיגותו.

האדם הזה היה גאון בדורו. מכל קצוות הארץ היו פונים אליו בשאלות – מכל קצוות הארץ ממש. אבל כל גדלותו של ר' יצחק אלחנן הגדול הזה לא באה לו בעקבות כשרונותיו. כשרונותיו – כך אמרו – לא היו מבורכים במיוחד, ואולי אפילו פחות מזה.

כל גדלותו באה לו בעקבות רצונו והתמדתו!

מורי ורבותי! – אמר פעם המשגיח בישיבת סלבודקא כשרצה לחזק את תלמידיו – הבה נתאר לעצמינו בעיירה אחת שני ישרי דרך, איש זוגתו, שהיו – ל"ע – חשוכי בנים. "ריבוננו של עולם" – הם מבקשים כמו חנה בשעתה – "תן לנו זרע אנשים!" האישה עומדת בפניה אחת של הבית, האיש עומד כנגדה בפניה השניה, ושניהם ביחד מבטיחים: "רבש"ע! תן לנו ילד – ואנחנו נקדיש אותנו לשמים. כשמואל בשעתו נעלה אותו אליך!!". הם אף לא מסתפקים בתפילת עצמם – אלא מוסיפים והולכים לגדול פלוני, לתלמיד חכם אלמוני – שיתפללו, הולכים לישיבות הפזורות מסביב – ומבקשים מעמלי התורה שיעתירו עבורם.

ואכן, "הן ק-ל כביר לא ימאס", ו"שערי דמעות לא ננעלו". נהרי הדמע ששפכו ההורים, עם תפילתם של גדולי הדור ועמלי התורה – פעלו את פעולתם, והם נפקדו.

ויהי לפקודת השנה – הגיע הרגע. הפעיה של התינוק נשמעה, קריאות "מזל טוב! מזל טוב!" הדהדו בכל הבית הקטן שנתמלא אורה, והשמחה רבתה עד ללא שיעור. הברית התקיימה במועדה – כעבור שמונה ימים, וכמובן איש מבני העיירה לא נפקד מאותה שמחת מצוה, שכמוה לא ראתה העיירה זה רבות בשנים. הרב כובד בסנדקאות, הדיין בקריאת הברכות, האבא בעצמו עמד ואחז את התינוק, והדיין מברך: "אלוקינו ואלוקי אבותינו, קיים את הילד הזה לאביו ולאמו, ויקרא שמו בישראל: **יצחק אלחנן!**".

שאיפות

יצחק אלחנן יונק, יצחק אלחנן נגמל. יצחק אלחנן מגיע לגיל שלוש, האבא עוטף את יצחק אלחנן הקטן בטלית שלו, מוליך אותו אל המלמד דרדקי, והאמא משתרכת אחריו ובידה שקית עם סוכריות. "יצחק אלחנל" - אומר המלמד - "עלה בבקשה על הכסא, ומן הכסא עלה על השולחן, ותגיד ביחד איתי את האותיות הקדושות של הרבוננו של עולם... תגיד ביחד איתי: קמץ אל"ף - אה!".

הקטן קצת מתקשה, אבל בכל זאת יוצאות המילים מפיו: "קמץ אל"ף - אה. קמץ בי"ת, בה...". הרבי שם את הידים על ראשו של יצחק אלחנן ואומר לו: "יצחק אלחנל, תגדל ותהיה גדול בישראל!". "תאמר אמן!" - מורה לו הרבי, ויצחק אלחנן נענה ובקולו הדק פועה: "אמן!". האבא והאמא מחריים מחזיקים אחריו, ותוך כדי כבי קוראים: "אמן! אמן!" - עם כל הלב ועם כל הנשמה.

יצחק אלחנן בן ארבע, יצחק אלחנן בן חמש. יצחק אלחנן הולך לחיידר, יצחק אלחנן לומד חומש. ההורים לא חוסכים דבר, שולחים אותו למלמד הטוב ביותר - אבל מבחינים פה ושם שהראש איננו מבריק כל כך... ישנם אי אלו קשיים...

יצחק אלחנן עולה לכיתה גבוהה יותר - והקשיים מתגברים קצת... אבל בכל זאת - ההורים לא מוותרים: הם משקיעים את כל כוחם ומרצם, אין מחיר הנחשב עבורם כגבוה מדי, המטרה האחת שבשבילה הכל כדאי היא: שה"בן-יקיר" שלהם - יצחק אלחנן - יעלה ויצליח בתורה ויראת שמים!!

והנה, יצחק אלחנן כבר בן שלש עשרה. מלמדים אותו את דרשת הבר מצוה, לא כל כך קל - אבל לבסוף גם הבר מצוה עוברת איך שהוא... מכניסים אותו לישיבה קטנה, ובקושי בקושי הוא גומר את שלוש שנות הישיבה הקטנה.

יצחק אלחנן צריך להיכנס לישיבה גדולה, האבא והאמא יודעים שצריך לתת לו עזרה מיוחדת. נותנים לו אברך שיקדמו, נותנים לו בחור מבוגר יותר שילמד עמו, אבל זה לא זה... יצחק אלחנן בעצם ילד טוב - אבל קשה לו...

כשמנסים לעזור לו - הוא נעזר. הוא דוקא משתדל - אבל זה לא כל כך הולך...
הוא בן שמונה עשרה, הוא בן תשע עשרה, הוא כבר בן עשרים - וההורים רואים שזה לא זה...

כמה "יועצים" שרוצים את טובתם של ההורים, אומרים להם: הבן שלכם כל כך מוכשר... לא מוכשר ללמוד תורה – יעשה דברים אחרים!! עבודת כפיים, למשל. הרי הוא לא יפסיק להיות ירא שמים, הוא לא יפסיק להיות תומך תורה, החינוך שלכם הלא קבוע בקרבו, ממה אתם חוששים? – אבל ההורים לא מוכנים לשמוע. כך נקפו להם הימים, עד שסוף כל סוף הסכימו ההורים לעצתם של הידידים, והחליטו לשלוח את יצחק אלחנן ללמוד מקצוע.

יצחק אלחנן יוצא אל החיים, ואכן החינוך הטוב שקיבל בבית הוריו נותן בו את אותותיו. לא היה דבר טוב שיצחק אלחנן לא היה מעורב בו. אם היה איזה ענין של גמילות חסדים בעיירה – הכתובת היתה: יצחק אלחנן. כל "חברה" שהיתה בעיירה: "חברה ש"ס", "חברא קדישא", "חברה משניות", "חברה חיי אדם", "חברה עין יעקב", "חברה תהילים" – הכל היה בהנהגתו של יצחק אלחנן. לא היה נצרך שלא נפקד על ידי יצחק אלחנן.

יום רודף יום – ויצחק אלחנן מגיע לפרק "האיש מקדש"... הגיע הזמן לשעות אשה... ואכן הוא נשא לאשה את זוגתו הצדקת, ויחד המשיכו בעבודת הקודש. בכוחות משותפים הם המשיכו בגמילות חסדים, המשיכו בצדקה, המשיכו בתמיכת התורה – בקיצור: בכל דבר טוב. ליצחק אלחנן נולדו בנים ו?? – כולם יראי שמים, כולם הולכים בדרך ה', כולם "בני תורה", מהם ?? אפילו תלמידי חכמים גדולים. לבנים נולדו נכדים, ואח"כ גם נינים.

יצחק אלחנן בן שישים, יצחק אלחנן בן שבעים, יצחק אלחנן בן שמונים – הגיע עת כל האדם. יצחק אלחנן מונח על מיטתו, סביבו כל בני משפחתו, כל בני העיירה, הרב, הדיינים, השוחט, המגיד – כולם. כולם עומדים סביב מיטתו של יצחק אלחנן, והנה הגיע הרגע. הוא קורא: "שמע ישראל, ה' אלוקינו ה' אחד!" – ויצאה נשמתו ב'אחד'.

לילה גדולה עלי ארץ – אך יצחק אלחנן כבר אינו שייך לכל זאת. נשמתו עולה למרום.

הוא מגיע לשמים, גדודים של מלאכים מקדמים את פניו - "ויבא איש צדיק". מימין מלאכים, משמאל מלאכים, ובתווך צועד לו בצעדים מאוששים יצחק אלחנן. הוא הרי יודע מה עבר עליו, הוא מוכן לגשת לשולחנו של מקום, הוא מוכן לקראת המשפט. הוא אמנם יודע שהמשפט בשמים קשה מאוד –

"מי יעמוד לפניך בדין" - אבל בכל זאת הוא הרי גם יודע שהוא נושא איתו את המטען היקר, אוצרות אוצרות של מעשים טובים, אוצרות של מצוות, של גמילות חסד, של כל יקר וגדולה.

הוא צועד בצעדים מאוששים, גוו זקוף, עיניו למטה – כמו שהוא צעד למטה עלי אדמות כמבואר באיגרת הרמב"ן: "עינך יביטו למטה ולבך למעלה", וכך הוא ניגש לעבר שולחנו של ה"בית דין של מעלה".

והנה הוא רואה בצד שמאל דלת צרה. "מה זה שם?" שואל יצחק אלחנן, ומשלא נענה – הוא פותח את הדלת כדי חרך צר – ורואה את האש המתלקחת. "אוי! גהינום!" הוא קורא, ובורח כל עוד רוחו בו... מה ליצחק אלחנן עם גהינום?...

יצחק אלחנן ממשיך לצעוד כשחיוך על שפתותיו, והנה הוא רואה גם בצד ימין דלת. הוא ניגש אל הדלת, קשה לו קצת לפתוח, אבל לבסוף הוא מכניס רגל, מכניס אחרי הרגל גם את העינים והראש, ומה הוא רואה? – צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם, ונהנים מזיו השכינה. "הו..." - חושב יצחק אלחנן - "זה המקום!" הוא פורץ פנימה, אבל הוא מרגיש שמחזיקים אותו בעורפו וסוחבים אותו החוצה. הוא נעמד בחוץ, החיוך עדיין על שפתותיו, אבל פתאום הוא שומע כרוז, והכרוז מכריז: **"יצחק אלחנן – שמאלה!"**

אני??? שמאלה??? למקום של האש המתלקחת??? איך זה יתכן? כלום יש טעויות בשמים?

אבל הכרוז ממשיך: **"יצחק אלחנן – שמאלה!"**.

יצחק אלחנן שואל: "שמאלה? לא ימינה? המקום שלי אינו בגן עדן?" - הוא כבר אינו מחייך, ובפחד גובר והולך הוא ממשיך להקשות: "הגידו נא לי דיינים מומחים, למה שמאלה?!"

"גש הלום!" אומרים לו. הוא ניגש. והקול – קולם של בית דין של מעלה – עונה, נוקב ויורד עד חדרי בטן: "ידענו יצחק אלחנן. ידענו את כל מעשיך הטובים, ידענו את חסדיך, ידענו את צדקותיך, ידענו הכל, אבל יצחק אלחנן – שמאלה!". והכרוז ממשיך: "רוצה אתה לדעת מדוע שמאלה? מדוע לא ימינה?"

"יצחק אלחנן: ר-צ-ח-ת!!".

"אני?? רצחתי?? את מי? ההיפך הגמור! כל ימי החייתי נדכאים ואומללים! מה לא עשיתי כדי להחיות בן אדם!" - וכאן הוא פונה בתחינה אל בית הדין: "אנא, במטותא מכם – את מי רצחתי??".

והקול משיב: "יצחק אלחנן, יודע אתה את מי רצחתי? רצחת את הגאון הגדול, רבם של כל בני הגולה, הגאון ר' יצחק אלחנן ספקטור!!"

"יצחק אלחנן -אתה צדיק, אתה בעל חסד, שכרך הרבה מאוד... אבל יצחק אלחנן – שמאלה!"

"שמאלה – מפני שרצחת. רצחת את הפוטנציאל שלך, רצחת את ה'בכוח' שלך, רצחת את מה שהיית מסוגל להיות!..."

"נכון, היה קשה לך. אבל אילו היית ממשיך עוד קצת, אילו היית מתגבר עוד התגברות – אכן היית הופך לגאון ר' יצחק אלחנן, הגאון הגדול בתורה!! מאחר שלא עמדת במשימתך ולא ענית על הציפיות, ויותר מכך: הפסקת לשאוף – וזו היתה נקודת השבירה שלך, יצחק אלחנן – רצחתי! אין שום ברירה...".

בגב כפוף, בעינים זולגות דמעות – אבל מתוך הבנה וקבלת הדין, הוא חוזר והולך – אבל הפעם שמאלה...

בצד ימין יושבים צדיקים ונהנים מזיו השכינה, ויצחק אלחנן כעת מבין: מי יושב שם? – אלה ששאפו, אלה שהמשיכו לשאוף, אלה שלא נשברו!!

שם, על יד רבי עקיבא אייגר, על יד ה"חזון איש", על יד ר' חיים עוזר, על יד אב"י ורבא, על יד משה רבינו – צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם, ונהנים מזיו

השכינה. אבל הוא – יצחק אלחנן, יצחק אלחנן של המשל – הוא לא יושב שם.
הוא יושב בגיהנם.

הוא יקבל את שכרו – אבל בכל זאת: גיהנם! הוא עשה חסד – אבל בכל זאת:
רצח!

"נו, תגידו אתם" - פנה המשגיח של הישיבה בסלבודקא אל תלמידיו - "לא צדקו
בשמים שאמרו לו ליצחק אלחנן: 'רצחת'?! "הנה: תראו מה יצא מיצחק אלחנן!
"יצחק אלחנן לא היה בעל כשרון, לא היו לו את הכוחות המיוחדים, את האיכויות
המיוחדות – ובכל זאת תראו מה יצא ממנו!"...

בחור יקר, האם הנך יודע מה היתה התביעה הנוראה על רבי יצחק אלחנן
שבסיפור? למה הוא נקרא רוצח? – הרי הוא הרגיש שהוא לא יכול!

התשובה לכך היא: שאין בעבודת השי"ת מושג של "לא יכול"! כולם יכולים! וע"כ
היתה על רבי יצחק אלחנן שבסיפור תביעה נוראה: למה הפסקת להלחם? למה
הפסקת לשאוף? הרי אם היית ממשיך להאבק – היית מצליח, כי כל אחד יכול
להצליח!

וכפי שאכן רבי יצחק אלחנן האמיתי הצליח, כי הוא באמת לא נכנע!! הוא לא נכנע
כמו יצחק אלחנן שבסיפור, אלא נלחם ונלחם במשך שנים! הוא נלחם בכשרונות
החלשים שהיו לו, הוא נלחם ביצר הרע שעומד לשטנו יום ויום ושעה שעה, נלחם
בכל משברי החיים – ויכל להם – עד שהצליח ונהיה לרבן שלכל בני הגולה, בדורם
של גאונים עצומים...

והכל בזכות דבר אחד: **הוא לא נכנע...**

מהו הגהינם??

המהר"ל, באחד ממאמריו, כותב, שהגיהנם הגדול ביותר של האדם זו האכזבה
– התסכול – יראו לאדם מה ציפו ממנו, למה היה צריך, יכול ומסוגל להגיע... ומה
בפועל עשה. הוא יחוש את תחושת המרירות וההחמצה, אכזבה קשה, ויתבייש
בעצמו.

אוי לאותה בושה, אוי לאותה כלימה...

נתפלל שנזכה להיות מה שאנחנו באמת... למצות את הכוחות הטמונים בנו ולהוציאם מהכוח אל הפועל, להגשים את השאיפות, לעלות ולהתרומם...

ובכך נוכל לומר גם כן 'אי לאו הוה יומא, כמה יוסף איכא בשוקא'.

צוואת מרן הגאון רבי חיים פלאג'י זצ"ל

הגאון רבי חיים פלאג'י זצ"ל, רבה של איזמיר, כותב בצוואתו לבניו:

"מעיד אני עלי שמים וארץ כי מיום עמדי על דעתי, עד יום היותי בן עשרים שנה, הייתי שוקד על לימודי ביום ובלילה בלתי שום ביטול כלל, כי לא הייתי מתעסק בשום ענין מעניני העולם כלל. ומבן עשרים (שנה) ועד בן ארבעים, דתלו בי טפלי (שהייתי עסוק בפרנסת ילדיי הקטנים), הייתי מתעסק בעניני העולם להיות מורשה ואפוטרופוס ומתווך בכמה ענינים. ועם כל זה, בעת שלא היה לי עסק, לא הייתי פונה לשום ענין שחוק והיתול ודברי בטלה, כי אם לחזור על לימודי.

וכמו כן מבן ארבעים ומעלה, שאז נכנסתי להיות דיין ושופט ומורה צדק ולהטפל בצרכי רבים עד עצם היום הזה... ולבי דואג בקרבי על שאיני יכול לעסוק בתורה כחפצי וכרצוני... הייתי דוחק את עצמי העדפה על ידי הדחק ליתן רווח בין הדבקים, בשעות מועטות הפנויות, להיות עיני ולבי על לימוד התורה... ממני יראו וכן יעשו, בבוא אליכם טירדות רבות מהציבור והיחידים, שתהיו דוחקים את השעה, ויהיו עיניכם ולבכם לאיזו שעה ורגע שהם פנויים, שלא תשליכום לבטלה, ובכך תורתכם מתברכת".

"צוואה מחיים"

וכן העיד בנו ר' אברהם על אביו: "מעולם לא ישב בלתי ספר בידו לדבר עם שכנו ואוהביו כלל, ואפילו חולה – לא פסק גירסא מפומיה אפילו רגע קטן. ומעולם לא ראיתי אותו יושב בטל, אלא עסוק במצוה או בצרכי ציבור, או לומד תורה.

קובע 'עתיים' לשון רבים

מי שטרוד במחייתו או במלאכתו, אזי על כל פנים יקבע עתים לתורה. ואמר "קובע עתים" - לשון רבים, ולא אמר "קובע עת", כי לא די בקביעת עת אחת, רק יהיה לו הרבה עתים בכל יום, דהיינו בכל העיתות שהוא פנוי מעסקיו וצרכיו.

(של"ה, מסכת שבועות)

נתחזק בכל הכח, כל אחד בכוחותיו הוא, לשאוף, לרצות, לחתור אל היעד, שהרי הבטיחנו חז"ל כי לבסוף נגיע!!